

NAUJI DUOMENYS APIE ĮVARDŽIŲ DVISKAITĄ DABARTINĖJE LIETUVIŲ KALBOJE

ESMINIAI ŽODŽIAI: įvardžių dviskaita, pagrindiniai ir šalutiniai normos variantai, naujos formos, dažnėjanti vartosena.

Anksčiau dviskaita gana gyvai buvo vartojama veiksmažodžių ir vardažodžių klasėse (Jablonskis 1957: 194, 205, 226–228, 249). Abiejų šių klasių formos buvo tarpusavyje derinamos. Kaip pavyzdį galima pateikti tokį, jau relikciniu ir nenorminiu laikomą vartojimą: *Mudvi pasitraukėva į tamsų kampą, už krūmų, kur nedegė nė viena žvakė* (žr. 2013 01 09, grožinė literatūra¹). Iki šiol dviskaitą yra išlaikę dalis įvardžių, kurie sakinyje paprastai eina su daiktavardžių, veiksmažodžių ir dalyvių formomis, bet nėra derinami skaičiumi (Valeckienė 1998: 225), pavyzdžiui: *Mudu savaiame pradėjome vadinti vienas kitą vardais, ir tai įvyko visiškai natūraliai ir paprastai* (žr. 2013 04 15, grožinė literatūra). „Būdvardiškai vartojamų įvardžių dviskaitos formos taip pat paprastai yra nesuderintos skaičiumi su daiktavardžių daugiskaitos formomis“ (Valeckienė 1998: 225), pavyzdžiui: *Tiedvi voverės jau buvo mums pažįstamos* (žr. 2013 03 29, grožinė literatūra). Adelė Valeckienė įvardžių (ypač asmeninių) dviskaitos formų išlikimą (plačiau apie dviskaitos kilmės motyvaciją, nykimą ir jo etapus žr. Rošinas 2009: 377, 380, 492–493, 498, 500) grindžia tuo, kad prie daiktavardiškųjų įvardžių nebuvo jungiami būdvardžiai, taigi jiems nebuvo aktuali derinimo problema. Ji tokiomis aplinkybėmis vartojamas įvardžių dviskaitos formas laiko daugiskaitos variantais, nes sako, kad „[ž]ymint du asmenis galima pasakyti: *Mes ateinam* ir *Mudu ateinam*, todėl šalia vienaskaitos ir daugiskaitos vartojamos tam tikros įvardžių dviskaitos formos“ (Valeckienė

¹ Duomenys rinkti iš Vytauto Didžiojo universiteto Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno; skliaustuose nurodoma žiūrėjimo data ir kalbos vartojimo sritis.

1998: 225, 354). Vladimiras Plungianas pabrėžia, kad įvardžių sistemose dviskaita pasitaiko dažniau nei daiktavardžių sistemose, o kai kuriose kalbose įvardžiai yra vienintelė grupė, kurioje skiriama dviskaita. Kaip pavyzdys pateikiama lietuvių kalba (Plungian 2011: 75).

Toliau straipsnyje pateikta reali (arba jai artima) dabartinės lietuvių kalbos įvardžių dviskaitos vartojimo situacija, kuri liudija, kad įvardžių dviskaitos formų aptinkama visų funkcinių stilių tekstuose.

FORMOS IR SKAIČIAI

Prieš pateikiant 1 lentelę ir aptariant jos duomenis, reikėtų trumpai apžvelgti duomenų rinkimo metodiką ir pasakyti, kad pirmasis darbo žingsnis buvo susirasti įvardžių dviskaitos formas, vartojamas *Dabartinėje lietuvių kalbos gramatikoje*, *Lietuvių kalbos gramatikos* I tome, A. Valeckienės *Funkcinėje lietuvių kalbos gramatikoje*. Tik paskui buvo žiūrima, ar tos formos vartojamos Vytauto Didžiojo universiteto Dabartinės lietuvių kalbos (toliau – VDU) tekstyne. Taip pat pabrėžtina, kad straipsnio autorė pagal rastas įvardžių dviskaitos formas tekstyne ieškojo visų galimų, galbūt kartais ne visai įmanomų ir įvardžių dviskaitos darybai nebūdingų formų.

1 lentelėje pateiktos VDU tekstyne vartojamos įvardžių dviskaitos formos yra surinktos iš visų tekstyne funkcinių stilių, t. y. grožinės ir negrožinės bei administracinės literatūros, publicistikos ir sakininės kalbos. Kairėje pusėje esančiose eilutėse yra surašytos įvardžių dviskaitos formos. Pirmoji, paryškintoji forma yra laikoma pagrindiniu normos variantu, o greta einanti – šalutiniu. Formų variantai nurodyti remiantis KP 2009. Dešinėje pusėje pateikta vartojimo statistika.

Kai kurių sutampančių įvardžių linksnių formos 1 lentelėje nėra konkrečiai atskirtos, t. y. jei įvardžio forma tekstyne vartojama ir vardininko, ir galininko linksniu, tai pateikiama bendra jų vartojimo statistika. Bet jeigu tam tikra įvardžio dviskaitos forma VDU tekstyne vartojama, pavyzdžiui, tik vardininko linksniu, tai nurodomas tik vardininko linksnio pavartojimo skaičius. Kiek kitaip 1 lentelėje yra pateikti pagrindinių ir šalutinių normos variantų sutampančių linksnių duomenys, t. y. prie šių variantų atskirai nurodoma kiekvieno linksnio pavartojimų statistika, kad būtų galima matyti jų vartojimo ir tarpusavio konkuravimo polinkį.

1 LENTELĖ. Įvardžių dviskaitos formos VDU tekstyne

Įvardžio forma	Pavartojimų skaičius
Mudu (V., G.)	5571
Mudvi (V., G.)	1296
Mudviejų	1342
Mudviem / mudviems (N.)	643 / 6
Mudviem / mudviems (Įn.)	1 / –
Judu (V., G.)	776
Judvi (V., G.)	140
Judviejų	491
Judviem / judviems (N.)	103 / 5
Judviem / judviems (Įn.)	1 / –
Jiedvi / jodvi / juodvi (V.)	183 / 78 / 49
Jiedvi / jodvi / juodvi (G.)	3 / 2 / 1
Jiedviejų	3
Jiedviem / jiedviems (N.)	168 / 5
Jiemdviem (N.)	1
Jodviem (N.)	3
Juodu / jiedu (V.)	1813 / 3658
Juodu / jiedu (G.)	369 / 3
Juodviejų	97
Juodviem / juodviems (N.)	47 / 3
Juodviem / juodviems (Įn.)	1 / –
Jųdviejų	781
Aniedvi (V.)	2
Aniedviem (N.)	3
Aniemdviem (N.)	1
Anuodu / aniedu (V.)	17 / 50
Anuodu / aniedu (G.)	17 / –
Anuodviejų	1
Anųdviejų	5

Įvardžio forma	Pavartojimų skaičius
Šiedvi / šiodvi / šiuodvi (V.)	24 / 2 / 2
Šiedvi / šiodvi / šiuodvi (G.)	5 / 2 / 3
Šiedviejų	1
Šiedviem (N., Įn.)	2
Šiemdviem (N.)	1
Šitiedvi (V.)	2
Šituodu / šitiedu (V.)	2 / 2
Šituodu / šitiedu (G.)	1 / –
Šiuodu / šiedu (V.)	48 / 263
Šiuodu / šiedu (G.)	54 / –
Šiuodviejų	4
Šiūdviejų	29
Tiedvi / todvi / tuodvi (V.)	14 / 6 / 6
Tiedvi / todvi/ tuodvi (G.)	2 / – / –
Tiedviem (N., Įn.)	4
Tiemdviem (N.)	1
Todviem (N.)	1
Tuodu / tiedu (V.)	134 / 285
Tuodu / tiedu (G.)	77 / 2
Tuodviem (Įn.)	2
Tūdviejų	5
Abejas	208
Abejais	7
Abeji	70
Abejiems / abejiem	7 / 1
Abejomis	10
Abejoms / abejom	18 / –
Abejos	110
Abejose	90
Abejuose	31

Įvardžio forma	Pavartojimų skaičius
Abejus	27
Abejų	55
Abi (V., G.)	11183
Abidvi (V., G.)	153
Abidviejų	1
Abiejose	1478
Abiejuose	776
Abiejų	12830
Abiem / abiemis (N.)	3653 / 668
Abiem / abiemis (Įn.)	2092 / –
Abu (V., G.)	21863
Abudu (V., G.)	1020
Katruodu (V.)	3
Kituodu (V.)	3
Kuriedvi (V.)	3
Kuriuodu / kuriedu (V.)	3 / 4
Kuriuodu / kuriedu (G.)	1 / –
Pačiuodu (V.)	1
Vienidvi (V.)	1
Vienudu (V.)	60

Matyti, kad dažniausiai vartojami įvardžiai *abu*, *abi* bei jų formos. Kiek mažiau asmeninių įvardžių. Kur kas rečiau vartojami parodomieji ir kiti neapibrėžiamieji įvardžiai. Taip pat į akis krinta neįprasta įvardžių *abudu*, *abidvi* kilmininko forma *abidviejų*: – *Gerai, gerai. Taip. Nu nežinau dar. – Nieks neima. – Nieks neima. – Abidviejų* (žr. 2013 03 26, sakytinė kalba). Tai greičiausiai šnekamosios kalbos darinys.

Lentelėje atskirai nepateikiamos įvardžių vyr. ir mot. g. formos, nes nustatyti giminę dažnai būna gana sunku. Visada aiškūs mot. ir vyr. g. vardininko ir galininko formų atvejai, pavyzdžiui: *Lygiai pusę dviejų mudvi stovėjome Amandos bibliotekoje* (žr. 2012 12 11, grožinė literatūra). Keblumų iškyla tada, kai mot. bei vyr. g. įvardžių kilmininko, naudininko ir įnagininko

linksnių formos sutampa, pavyzdžiui: *Galų kaime A. Vilemą V. Mikaliakas nužudė po **judviejų** tarpusavio konflikto* (žr. 2012 12 11, publicistika); *Iš pradžią Vanda ant jos siuto, o vėliau dėl to vos nenutrūko **judviejų** draugystė. Mat Sofi klaikiai, mirtinai bijojo įsitraukti į pagrindinę veiklą, o Vandai toks kovos vengimas atrodė ne tik nepatriotiškas...* (žr. 2012 12 11, grožinė literatūra). Šiuose pavyzdžiuose morfologinę įvardžio giminę padeda nustatyti daiktavardžiai, kuriuos sakinyje pakeičia įvardis. Pirmajame pavyzdyje įvardžio kilmininko forma yra vyr., o antrajame – mot. g. Pasitaiko, kad įvardžio giminę galima sužinoti tik iš prieš tai ar po to einančio sakinio, kuriame minimas įvardis, pavyzdžiui: *...vyresnysis, Valdas, augina sūnus Mantą ir Luką, jaunesnysis, Darius – dukrytę Emiliją. Tačiau kažkada mama **abiem** sakydavo tą patį: „Nesvarbu, ar iš varžybų grįžtate čempionais, ar ne – nuo to skalbimo nemažėja“* (žr. 2013 05 09, publicistika). Čia išvelgiama viena iš įvardžiams būdingų funkcijų – anafora, kuri, anot Alberto Rosino, „susieja vieną bendrą referentą turinčius du komunikacijos aktus“ (Rosinas 1996: 10). Kiek lengviau galima atskirti antrosios paradigmos įvardžių naudininko ir įnagininko linksnių formų giminę, pavyzdžiui: *Markui Vilis apie tai niekad nepasakojo. Jiedu pasistatė automobilį nedidelėje El Palmaro turgaus aikštėje. Vos **jiedviem** išlipus, Markas vėlei įniko guviai kalbėti* (žr. 2013 05 09, grožinė literatūra). Šiame sakinyje jau iš įvardžio formos matyti, kad vartojama vyriškoji morfologinė įvardžio giminė, plg. mot. g.: *Motušė pėdino laiptais koja už kojos, tarsi niekas pasaulyje neįstengtų jos sustabdyti ar priversti eiti greičiau, o Tonis su Kerimu žingsniavo **jodviem** iš šonų lyg kokie princai* (žr. 2013 05 09, grožinė literatūra). Kitaip yra su pirmosios paradigmos naudininko ir įnagininko linksniais, nes jų vyr. ir mot. g. formos sutampa, pavyzdžiui: *Kai mudvi pasiekėme laiptų viršų, Hacumomo pradėjo trankyti duris ir kviesti Motiną. Ji, besirišdama diržą, atidarė duris ir piktai mus nužvelgė. – Kas **judviem** atsitiko! – šūktelėjo ji* (žr. 2012 12 12, grožinė literatūra); *– Neik, Jogaila, – sulaikė jį Marianas Zigismundas. – Ne jie kalti. Menas ir išaukština žmogų, ir meta į prarają. Tokia jo galybė. Ačiū **judviem**. Ir tau, Jogaila. Ir tau, Kazimierai... kad sunkią valandą užjaučiat...* (žr. 2012 12 12, grožinė literatūra). Pirmajame pavyzdyje įvardis nurodo moteriškosios, o antrajame – vyriškosios lyties asmenis. Jei reikia nurodyti moteriškosios ir vyriškosios lyties asmenis, vartojama apibendrinamoji vyr. g., pavyzdžiui: *Raimis persikėlė gyventi į Kauną, arčiau Vilijos, ir **jiedu** ėmė ieškoti patalpų biurui* (žr. 2013 05 09, publicistika).

Taigi, sutampančias mot. ir vyr. g. linksnių formas dažniausiai galima nustatyti tik iš platesnio konteksto. Pastebėta, kad daugeliu atvejų VDU tekstyno duomenų tam neužteko.

PAGRINDINIAI IR ŠALUTINIAI NORMOS VARIANTAI

Iš 1 lentelės duomenų matyti, kad VDU tekstyne vartojamos įvairios įvardžių dviskaitos formos, kurios, atrodytų, reiškia visiškai tą patį. Pavyzdžiui, *juodu* ir *jiedu*. Reikšmė visiškai ta pati – „jis ir dar kažkas.“ Tačiau vieni įvardžiai ir jų formos laikomi pagrindiniais normos variantais, o kiti – šalutiniais. Pagrindinių normos variantų vyr. g. įvardžio vardininko ir galininko linksnių šaknims būdingas <uo>, o mot. g. vardininko ir galininko linksnių šaknims – <ie> (KP 2009: 23). Šalutinio normos varianto įvardžius Markas Roduneris ir Veslava Čižik-Prokaševa vadina daugiskaitiniais, nes mano, kad samplaikines formas, kurių pirmą dėmenį sudaro daugiskaitos forma su skaitvardžiu *du*, *dvi*, nėra tikslinga laikyti dviskaitos formomis. Jie pabrėžia, jog samplaikos (pavyzdžiui, *šie du*) bei šalutinio normos varianto formos rodo įvardžių dviskaitos nykimą (Roduner, Čižik-Prokaševa 2006: 76–77). Zigmas Zinkevičius formas *juodvi*, *tuodvi*, *šiuodvi*, *jodvi*, *todvi*, *šiodvi*, *jiedu*, *tiedu*, *šiedu* vadina kalbos darkalais ir siūlo vartoti senąsias taisyklingas formas *juodu*, *tuodu*, *šiuodu*, *jiedvi*, *tiedvi*, *šiedvi* (Zinkevičius 1996: 58). Visai kitokią nuomonę apie tai turi A. Rosinas, kuris teigia, kad visos įvardžių dviskaitos formos yra vartotinos ir taisyklingos, nes susidariusios pagal lietuvių kalbos (tarmių) morfologinės raidos dėsningumus (Rosinas 2000: 10).

1 lentelėje pateikta įvardžių vartojimo statistika rodo, kad mot. g. įvardžių dviskaitos pagrindiniai normos variantai VDU tekstyne kur kas dažnesni už šalutinius. Tačiau vyr. g. vardininko linksnio asmeninis įvardis *juodu* pavartojimo skaičiumi nusileidžia šalutiniu normos variantu laikomam įvardžiui *jiedu* (vardininko linksnis), kuris VDU tekstyne vartojamas beveik kelis kartus dažniau. Parodomųjų įvardžių šalutiniai variantai *šiedu*, *tiedu*, *aniedu* (vardininko ir galininko linksniai skaičiuoti kartu) vartojami beveik du kartus dažniau už pagrindiniais normos variantais laikomus įvardžius *šiuodu*, *tuodu*, *anuodu*. Tačiau palyginus pagrindinių ir šalutinių variantų galininko linksnių vartojimo dažnį, matyti, kad kaip galininko linksnis *šiedu* ir *aniedu* VDU tekstyne visai nevartojami. O štai įvardžio *tiedu* galininko linksnis nors ir vartojamas, tačiau gerokai rečiau negu įvardis *tuodu*. Suskaičiavus bendrą statistiką matyti, kad variantai *kuriuodu* ir *kuriedu* pavartoti tiek pat kartų, tačiau dažniau vartojamas *kuriedu* vardininko linksnis, o *kuriuodu* – galininko. Vardininko linksnio formų *šituodu* ir *šitiedu* pavartojimo dažnis taip pat vienodas. VDU tekstyne *šitiedu* galininko linksniu visai nevartojama.

Matyti, kad vyr. g. įvardžių dviskaitos šalutinių variantų vardininko linksniai pamažu stumia pagrindinius. Bet galininko linksnių vartojimo polinkis priešingas, nes vyrauja pagrindiniai įvardžių dviskaitos variantai.

NAUDININKO IR ĮNAGININKO FORMOS

Reikėtų aptarti ir įvardžių naudininko ir įnagininko linksnio formas, kurių viena rašoma su <s>, kita be jos. Jų rašyba varijuoja, naudininkai ir įnagininkai be <s> laikomi pagrindiniais normos variantais, o rašomi su šia raide – šalutiniais (KP 2009: 22). Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų banke pabrėžiama, kad tiek formos su <s>, tiek be jos yra vartotinos, tačiau pirmenybė teikiama formoms be <s>, pavyzdžiui, *abiem*.² Priešingai vertinamos dauginės įvardžių dviskaitos formos: *abejiems*, *abejoms* laikomos pagrindiniais normos variantais, o *abejiem*, *abejom* – šalutiniais (KP 2009: 22). Aiškiai matyti, kad VDU tekstyne labai skiriasi įvardžių dviskaitos naudininko ir įnagininko pagrindinių ir šalutinių normos variantų vartojimo skaičius. Keliolika kartų daugiau pagrindinių normos variantų. Manytina, kad dauguma į tekstyną patekusių tekstų yra redaguotini, todėl taip gerai skiriami pagrindiniai ir šalutiniai normos variantai.

NAUJOS FORMOS

Aptarkime įvardžių dviskaitos paradigmas. Jų yra dvi. Pirmajai paradigmai priklauso pirmojo ir antrojo asmenų bei įvardžių *abu* (*abudu*), *abi* (*abidvi*) formos, o antrajai – trečiojo asmens formos (*juodu*, *jiedvi*, *tuodu*, *tiedvi* ir kt.). Iš 1 lentelės duomenų matyti, kad VDU tekstyne pateikiamos ir tokios įvardžių dviskaitos formos, kurių nėra *Dabartinės lietuvių kalbos gramatikoje* (2006: 280). Štai jos (formos tekstyne nesukirčiuotos):

V. *aniedu*, *šiedu*, *šiodvi*, *šiuodvi*, *šitiedu*, *vienudu*, *vienidvi*, *pačiuodu*, *kuriedu*, *kituodu*, *jodvi*, *juodvi*, *tiedu*, *tuodvi*, *todvi*;

K. *abidviejų*, *anuodviejų*, *anuodviejų*, *šiedviejų*, *šiuodviejų*, *juodviejų*, *jiedviejų*;

² <http://vlkk.lt/lit/2509>, žiūrėta 2013 05 14.

N. *anie(m)dviem, juodviem, juodviems;*
G. *šiodvi, šiuodvi, jodvi, juodvi, tiedu;*
Įn. *tuodviem, juodviem.*

Galima spėti, kad kilmininkai *šiuodviejų, juodviejų, jiedviejų, anuodviejų, aniedviejų, anųdviejų, šiedviejų* yra vyr. g. įvardžių *šiuodu, juodu, jiedu, anuodu, aniedu, šiedu* arba mot. g. įvardžių *šiuodvi, juodvi, jiedvi, anuodvi, aniedvi, šiedvi* formos. Iš VDU tekstyno pavyko nustatyti, kad tik vyr. g. yra šių kilmininko, naudininko ir įnagininko linksnių formos: *šiuodviejų, anuodviejų, aniemdviem* ir *tuodviem*. O formos *juodviejų, jiedviejų, juodviem* nurodo ir mot., ir vyr. morfologines gimines, pavyzdžiui: *Kasdien po pamokų namo ėjau viena. Jaučiausi tokia kvailė. Apgailėtina. Negalėjau eiti pas Liusi, kai juodviem* su *Nesta buvo viskas gerai* (žr. 2013 01 12, grožinė literatūra); *Kažkuriame krašto gilumos mieste jį palaikė įsikūnijusiu Jupiteriu, o Paulių – Merkurijumi, tad miesto šventikas išginė apvainikuotus jaučius aukoti juodviem* (žr. 2013 01 12, grožinė literatūra). Pirmajame pavyzdyje yra nurodoma mot. g., o antrajame – vyr. g. Kitų formų, t. y. *anųdviejų, šiedviejų, aniedviem, juodviems*, giminės nustatyti nepavyko, nes trūko platesnio konteksto. Forma *abidviejų* jau buvo aptarta skyrelyje *Formos ir skaičiai*.

Įvardžių *tiedu, todvi*, kurie nebuvo įtraukti nei į A. Valeckienės, nei į *Dabartinės lietuvių kalbos gramatikos* paradigmas, linksniavimą pateikia A. Rosinas (2000: 11):

V., G. *tiėdu, tōdvi;*
K. *tųdviejų;*
N. *tie(m)dviem, tó(m)dviem;*
Įn. *tiė(m)dviem, tō(m)dviem.*

Palyginus su antrąja A. Valeckienės ir *Dabartinės lietuvių kalbos gramatikos* (Valeckienė 1998: 356; DLKG 2006: 280) skiriamomis paradigmomis, matyti, kad šių įvardžių kilmininko, naudininko ir įnagininko linksnių formos sudarytos taip pat. Skiriasi tik vardininkas. A. Rosinas (2000: 10) dar pabrėžia, kad *tiedu, todvi* geriau dera su atitinkamomis daugiskaitos formomis.

Sudaryti kitų įvardžių paradigmas būtų galima tik tokiu atveju, jeigu visas jų formas būtų galima rasti kokio nors vieno autoriaus tekste. Remiantis VDU tekstynu to padaryti negalima. Vis dėlto pastebėtina, kad šių įvardžių vyr. ir mot. g. paradigmos greičiausiai yra sumišusios: vieno links-

nio forma gali būti iš vienos linksniavimo paradigmos, o kita iš kitos. Galima spėti, kad kai kurie pagrindinio ir šalutinio normos variantų įvardžiai linksniuojami pagal tą pačią paradigmą. Akivaizdus pavyzdys galėtų būti formos *jiedvi* ir *jodvi*. Abi jos yra trečiojo asmens ir mot. g., tad įvardžio *jodvi* netiesioginių linksnių paradigma tikriausiai turėtų būti lygiai tokia pati, kaip įvardžio *jiedvi*. Tokių linksnių variantų tekstyne rasta ir daugiau.

DAŽNĖJANTI VARTOSENĄ

Pastebėta, kad įvardžių dviskaitos formų pavartojimo skaičius VDU tekstyne išaugo. Norint tai įrodyti, pasitelktas 2006 metų M. Rodunerio ir V. Čižik-Prokaševos straipsnis „Skaičiaus kategorija“, kuriame autoriai buvo pateikę daugiau nei dvidešimt skirtingų įvardžių dviskaitos formų iš VDU tekstyne (plg. Roduner, Čižik-Prokaševa 2006: 77) ir nurodę jų vartojimo dažnumą. Palyginkime vyriškosios giminės formų vartojimo VDU tekstyne dažnumą 2006 ir 2013 metais:

2 LENTELĖ. Įvardžių dviskaitos formų vartojimo dažnumas VDU tekstyne 2006 / 2013 metais

Įvardžio forma	Vartojimo dažnumas 2006 ir 2013 metais	Įvardžio forma	Vartojimo dažnumas 2006 ir 2013 metais
Mudu	2757 / 5571	Šiedu	199 / 263
Judu	323 / 776	Šitiedu	0 / 2
Jiedu	2004 / 3661	Šituodu	1 / 3
Juodu	846 / 2182	Šiuodu	35 / 102
Aniedu	30 / 50	Tiedu	183 / 287
Anuodu	9 / 34	Tuodu	89 / 211

Palyginus 2006 ir 2013 metų statistiką matyti, kad įvardžių dviskaitos formų vartojimo skaičius gerokai išaugo. Iš dalies tai reikėtų sieti su paties tekstyne augimu. Tačiau tai kartu rodo, kad įvardžių dviskaita nyksta, o su naujais šaltiniais, kurie papildė tekstyną, didėja ir jos pavartojimų skaičius.

IŠVADOS

1. Dabartinėje lietuvių kalboje kinta įvardžių dviskaitos pagrindinių bei šalutinių normos variantų vartojimas, t. y. šalutiniai variantai pamažu išstumia pagrindinius. Bet tai būdinga tik vyr. g. vardininko linksnio formoms, nes nei mot. g. vardininko ir galininko linksnių, nei naudininko ir įnagininko linksnių šalutiniai variantai nevartojami dažniau už pagrindiniais normos variantais laikomas įvardžių dviskaitos formas.

2. VDU tekstyne atsirado naujų, analogiškai padarytų įvardžių dviskaitos formų, kurios nepateiktos nei *Dabartinėje lietuvių kalbos gramatikoje*, nei A. Valeckienės *Funkcinėje lietuvių kalbos gramatikoje*. Šių formų paradigmų iš VDU tekstyne nustatyti negalima, bet pastebėta, kad vyr. ir mot. g. paradigmos greičiausiai yra sumišusios.

3. Įvardžių dviskaita iš dabartinės lietuvių kalbos tikrai nesitraukia ir yra gana gyvai vartojama. Tą aiškiai rodo 2006 ir 2013 metų vyriškosios giminės įvardžių dviskaitos formų statistinių duomenų palyginimas, iš kurio matyti, kad su naujais šaltiniais, kurie papildė tekstyną, padaugėjo ir įvardžių dviskaitos formų.

SUTRUMPINIMAI

- V. – vardininkas;
- G. – galininkas;
- N. – naudininkas;
- Įn. – įnagininkas.

ŠALTINIAI

- Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas*. Vytauto Didžiojo universitetas, Kompiuterinės lingvistikos centras. Prieiga per internetą: <<http://tekstynas.vdu.lt/tekstynas/menu?page=advanced>>.
- DLKG 2006: *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. Redagavo Vytautas Ambrazas. Ketvirtoji pataisyta laida, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- LKG I 1965: *Lietuvių kalbos gramatika*. Redagavo Kazys Ulvydas, Vilnius: Mintis.
- Valeckienė A. 1998: *Funkcinė lietuvių kalbos gramatika*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

LITERATŪRA

- Jablonskis J. 1957: *Rinkiniai raštai 1*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
- KP 2009: *Gramatinės formos ir jų vartojimas*. Sudarė Rita Miliūnaitė, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijos leidybos institutas.
- Plungian V. 2011: *Gramatinių kategorijų tipologija 2*, Vilnius: Vilniaus universitetas, asociacija „Academia Salensis“.
- Roduner M., Čižik-Prokaševa V. 2006: Skaičiaus kategorija. – *Daiktavardinio junginio tyrimai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 67–100.
- Rosinas A. 1996: *Lietuvių bendrinės kalbos įvardžiai*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Rosinas A. 2000: Dėl įvardžių dviskaitos. – *Gimtoji kalba* 7–9, 9–11.
- Rosinas A. 2009: *Baltų kalbų semantinė ir morfologinė struktūra*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- VLKK KB – *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų bankas*. Prieiga per internetą: <<http://vlkk.lt/lit/2509>>.
- Zinkevičius Z. 1996: Apie įvardžių dviskaitą. – *Kalbos kultūra* 68, 58.

Gauta 2013 09 17
Priimta 2013 12 20

NEW DATA ABOUT THE DUAL NUMBER OF PRONOUNS IN MODERN LITHUANIAN

S u m m a r y

The article *New Data about the Dual Number of Pronouns in Modern Lithuanian* provides the forms of the dual number of pronouns whose inventory was made on the basis of the data kept in the Corpus of Vytautas Magnus University. However, it should be noted that the forms of the dual number of pronouns were first sought in the *Grammar of Modern Lithuanian, Volume I of the Grammar of Lithuanian* and A. Valeckienė's *Functional Grammar of the Lithuanian Language*.

The article addresses the problem of identification of coincident forms of masculine and feminine gender and discusses specific examples. Based on *Language Recommendations*, principal and secondary variants of the norm are singled out. Statistical data prompt a conclusion that the secondary variants of the dual number of masculine pronouns in the nominative case are more commonly used than the principal variants; however, the secondary variants of the dual number of pronouns in the genitive case are far less commonly used than the principal

ones. For example, the forms of the principal variants of the norm of the dual number of feminine pronouns used in both the nominative and the accusative case are far more common than the forms of secondary variants. What is more, the principal variants of the norm in the dative and instrumental case are far more common than secondary variants. The article further presents and discusses the forms of the dual number of pronouns, which do not belong to the first or the second paradigm and are most likely formed on the basis of equivalent forms of the said paradigms. The article ends with the comparison of statistics of the masculine variants in the nominative case of 2006 and 2013 leading to the conclusion that the forms of the dual number of pronouns in the Corpus of Vytautas Magnus University are on the increase. Of course, it is associated with the growth of the corpus itself; however, it is obvious that as the corpus is growing, the number of the forms of the dual number of pronouns tends to increase rather than decrease.

KEYWORDS: dual number of pronouns, principal and secondary variants, new forms, more frequent use.

DEIMANTĖ KRIKŠTAPONYTĖ
Vilniaus universitetas
Universiteto g. 3, LT-01513 Vilnius
deimante.krikstaponyte@gmail.com